

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Udrag fra Moralske Tanker (DK)

Citation: Holberg, Ludvig: "Moralske Tanker", i Holberg, Ludvig: *Moralske Tanker*, udg. af F.J.Billeskov Jansen ; Jørgen Hunosøe , Det Danske Sprog- og Litteraturselskab, Borgen, 1992, s. 413. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg13val-shoot-idm139659560234832/facsimile.pdf> (tilgået 19. april 2024)

Anvendt udgave: Moralske Tanker

- Ting*: se n.t.s. 187. – *laborerer*: plages. – *underforsket*: udforsket. – *heterodoxe*: stridende mod den rette lære. – *horreur*: rædsel.
- 199 *Hendelse*: tilfældighed. – *Philosophus*: John Locke (1632-1704) i *Essay on Human Understanding* (1689). – *Naturens Lys*: den medfødte evne til indsigt (i modsætning til den åbenbarede), jf. s. 14. – *jeg profiterer*: jeg beken-der mig til. – *Attributa*: egenskaber. – *Transsubstantiationen*: se n.t.s. 38. – *Demonstrationer*: beviser.
- 200 *desarmerer*: afvæbner. – *absolutum Decretum*: lat. den uforanderlige dom; calvinismens dogme om prædestinationen. – *Manichæisk Gud*: manikæ-erne, en religiøs sekt stiftet 3. årh. e.Kr., antog at der fra begyndelsen be- stod et ondt væsen uafhængigt af Gud, det ondes ophav. – *Fornøjelse*: til- fredshed. – *Cæsar*: vistnok efter Plutark: *Apophthegmata Romanorum* (*Mor- alia* 206 F). *Brutus* og *Cassius* var hovedmænd bag Cæsars mord år 44 f.Kr.
- 201 *slibrig*: vanskelig. – *Naturalister*: deister; angribere af den åbenbarede reli- gion. – *Prætext*: påskud. – *pa a et andet Sted*: se s. 85-86. – *reglede*: regel- mæssige. – *exercere*: øve, skærpe forstanden. – *Metaphysicus*: person, der beskæftiger sig med det, der ligger uden for den for erfaringen tilgæn- gelige fysiske verden. – *Forbindelse*: forpligtelse.
- 202 *Præjudicia*: fordomme. – *bona fide*: lat. i god tro. – *Pilot*: styrmand; lods. – *Terullian*: se n.t.s. 81.
- 203 *Inter* (. . .): Blandt folk ved samme bord er almindeligvis den lærdest, på hvis bekostning det anrettede måltid gives. – *betydes*: tilkendegives. – *det femte Monarchie*: en utopisk fantasistat (egl. følgende efter det assyriske, persiske, gr. og rom. rige). – *Et genus* (. . .): lat. Dronning Penge giver både byrd og skønhed. Horats *Epist.* 1, 6, 37. De da. vers er fra Peder Syv I, s. 333 (DGO 7030). – *proponerer*: fremsætter forslag. – *Obligation*: tak- nemlighedsgæld. – *Vejglas*: termometer; vistnok også barometer.
- 204 *ex abrupto*: lat. brat, uden overgang, på stående fod. – *Assessores*: med- dommere. – *Commissarier*: opmænd, voldgiftsmænd. – *Characterer*: rang, titel. – *vittig*: klog. – *tie qver*: tie stille.
- 205 *Eradition*: lærdom. – *Lectioibus*: af lat. lectio: forelæsning. – *Luven*: vindsid- den, luvart. – *maxen*: næsten. – *Præceptis*: af lat. præceptum: forskrift, læ- resætning. – *malo esse* (. . .): lat. jeg vil hellere være end synes. – *Scire* (. . .): lat. Det du véd er ikke noget værd, hvis ikke en anden véd, at du véd det. Persius 1, 27. – *exponerer sig til*: udsætter sig for.
- 206 *Client(er)*: person, der står i et vist afhængighedsforhold til en anden. – *en vogue*: fr. på mode. – *Postdag(e)*: den dag posten ankommer eller afgår. – *Métusance*: fr. bagtalelse. – *Gradus ad Parnassum*: egl. titlen på en lærebog i lat. versifikation. Gradus betyder *Stie*: stige. – *Tyrken*: omtales kun i den ældste version af Gert Westphaler (5-akt-stykket) IV, 10. – *holtes for en lærd Mand* (. . .): H's ironi; i komedien er ingen imponeret af GW's viden. – *Arcanum*: hemmeligt lægemiddel. – *een eneste Bog*: som f.eks. Erasmus af Rotterdams (se n.t.s. 107) *Adagia*, der svarer til vore dages *Bevingede ord*.